

Konstantin Biebl – Rusalčin pramen

Na hlučné promenádě pramenů stero
Jeden z nich chtěl by raději klid
A šero

Dobře žes přišla! Už jsem se zalek
Že je svět bez lásky
A bez rusalek

Odkaz na on-line vizualizaci [ZDE](#)

AUTOR, TEXT, INTERPRETACE

Snílek, poutník i rozervanec

Konstantin Biebl (1898–1951) je autorem, který prošel všemi zásadními vývojovými proměnami české poezie 1. pol. 20. stol. Jeho život ovšem provázely i časté rány osudu, které jej nakonec přivedly až k sebevraždě (skokem z okna).

Začínal na počátku 20. let 20. stol. v těsné blízkosti např. J. Wolкера a jeho cesta, tak jako řady jiných básníků a intelektuálů té doby, vedla do Komunistické strany Československa, literárně pak do skupiny Devětsil (V. Vančura, K. Teige, V. Nezval, J. Seifert ad.), do surrealistické skupiny a nakonec i k oné sebevraždě. Jeho život zpočátku ovlivnila tuberkulóza, se kterou se léčil. Dalším důležitým bodem jeho života byla touha cestovat – procestoval přitom nejen celou Evropu, ale i východní země (jak se to odráží ve sbírce *S lodí jež dováží čaj a kávu*). Po celou dobu svého života byl ale přitahován literárním experimentem, zajímaly ho základní otázky poezie a byl také autorem senzitivním, díky čemuž je v jeho díle silně zastoupena i milostná a melancholická poezie.

Báseň Rusalčin pramen nás právě přivádí do světa milostných vzplanutí i melancholického vzpomínání. Velmi významná je tu i práce s jazykem a struktura veršová a rýmová. Pozoruhodná je především koncentrace rýmová. Rým, který lze zaznamenat pouze schématem A-B-A / C-D-C se realizuje v přesazích. Vždy konec druhého verše v trojverší přesáhne do verše třetího. Vlastně by teoreticky bylo možné i čtení čtyř veršů spojených sdruženým rýmem (Na hlučné promenádě pramenů stero / Jeden z nich chtěl by raději klid a šero // Dobře žes přišla! Už jsem se zalek / Že je svět bez lásky a bez rusalek), které by ovšem rozbilo napětí uvnitř trojverší. Oddělením na další verš, spojením skrze rýmovou shodu, ale především pauzou danou koncem jednoho a začátkem nového verše se akcentuje pointování výpovědi, závěry se tak stávají centrem napětí, neočekávanosti.

Navíc obě doplnění jsou spojena ještě anaforickým opakováním spojky „a“ – díky své schopnosti spojovat věci od sebe významově oddělené tak podstatné pro moderní českou poezii. Báseň je tedy ukázkou milostné básně, do které už proniká osten vědomí, či uvědomění si dané skutečnosti. Jde zároveň o záznam milostného vzplanutí, ale také je to už jeho reflexe.

Obraz rusalky a Rusalčina pramene nás zase přivádí ke světu lázní, ozdravoven a náhodných milostných dobrodružství, jež jsou spojeny jak s tradicí poetismu, tak také vyrůstají z osobní zkušenosti s léčebnami, jak je Biebl poznával ve svých mladých letech.

Pro báseň je také podstatný rozdíl v milostném prožívání. Na jedné straně stojí hlučné promenády a jasné světlo, ať už to sluneční nebo z balustrád. Zde se odehrávají ona koketní setkání. Na straně druhé se nabízí jedinečnost, šero a klid, do nichž je umístěna Rusalka, která skýtá jakési definitivní milostné naplnění.

Sám obraz Rusalky je plný významotvorné energie. Spojením se šerem a klidem odkazuje k podzimu a jeho tmným barvám padajícího listí, odkazuje také k dávné pohádkové mytologii odzbrojující síly a je též poukazem k čemusi jedinečnému a neopakovatelnému.

Zkrátka: Bieblova poetika tu dospěla k jakési syntéze moderní poezie a klasických milostných veršů. Výsledkem je báseň plná něhy a očekávání, ve které ovšem absentují nepříjemné tóny kýče a sentimentu.

PRACOVNÍ METODICKÝ LIST

Cíl: Poezie je často nebyvale prostá. Její řeč je koncentrovaná, míří jasným směrem. Jednou z možností, jak takovou poezii interpretovat, je objevit v ní její příběh a ten pak převyprávět. Ovšem vždy s vědomím toho, že nejde pouze o náš příběh a v žádném případě nejde o příběh jediný.

Jak byste charakterizovali rytmus básně?

Jsou to verše volné, s daktylotrochejskou tendencí, v nichž rytmus výrazně narušují třetí verše trojverší, pokud je tedy vůbec budeme pokládat za verše.

Jak tedy charakterizovat třetí verše a jsou to vůbec samostatné verše?

Jsou to verše-přesahy. Zkrátka: významově doplňují verše předcházející, intonačně jasný předěl zde nenajdeme, proto se dá očekávat i ono vnímání, které je jako samostatné jednotky nevnímá. Protože ale jde o figuru u K. Biebla velmi často využívanou, zde ještě podpořenou majuskulemi na začátcích veršů, přikláněli bychom se tedy spíše k jejich vnímání jako samostatných veršových celků, i když zvukově by spíše skutečně patřily k veršům druhým.

Jakými prostředky je vyjadřován příchod Rusalky?

Je to oxymóron a metafora. Oxymóron ve vztahu hlučná promenáda a stero pramenů X jeden pramen a klid a šero. Metafora se projevuje právě v převedení dívčí bytosti do pramene. Jeho touha po tichu a šeru, jeho tvar připomínající dívčí vlasy, to jsou atributy, o nichž lze se studenty mluvit.

Kdy a jak se situace proměňuje?

Je to oslovením (Dobře žes přišla!), díky kterému báseň dostává klidný a lehce škádlivý charakter, ve kterém ovšem zůstává ukryta velká touha.

Projevuje se toto ve vizualizaci?

Ano, a to hned dvojím způsobem. Jednak v hlasové poloze lehkého zajíkání a ztišování, v obrazové stránce pak s příchodem dívky.

Proč se ve vizualizaci objevuje motiv hodinek a jejich opravy?

Motiv času a vzpomínky (podpořený též stavem Jánských lázní, v nichž se video natáčelo), popř. ztraceného a nalezeného času v závislosti na hledání a nalezení dívky.

Kam míří závěrečná scéna?

Dokresluje celkový obraz, navrácí nás do situace promenády a lázní, altánků a milostných setkání, zároveň aspoň jemně asociuje i podzim a tajemno ve jméně dívky, či názvu pramene.